

wezig tussen het openlaten en het vastleggen van een praktijk; de behoefte aan vastleggen heeft alles te maken met die andere behoefte van het doorgeven van het geleerde, het ervaren. Theorie is voor mij in de eerste plaats niets meer of niets minder dan een bewustwording van wat men doet in de praktijk; bewustwording/theoretisering die dan daarna opnieuw in de praktijk geïnvesteerd kan worden.

Het gevecht tussen vastleggen en openlaten is een goed gevecht op voorwaarde dat het keer op keer wordt aangegaan. Het begrijpen van deze dialectiek is fundamenteel voor de dramaturgische functie.

9.

Wellicht zijn er vandaag vanuit de praktijk van het theaterbedrijf zelf nog bijkomende redenen waarom de aanwezigheid van een dramaturgische functie noodzakelijk is. Precies die groepen die een vorm van 'permanente dramaturgie' voorstaan, vertonen de behoefte om aan de essentiële dialectiek van het theater, nl. de dialectiek tussen fictie en werkelijkheid, een andere invulling te geven. Het primaat van 'het doen alsof' wordt vervangen door het primaat van 'de materialiteit van het ogenblik', van de realiteit van het hier en nu. Het theater gaat de

strijd aan met de mediatisering en fictionalisering van de werkelijkheid en vraagt van zijn publiek dus ook een houding die deze veranderde wijze van communiceren begrijpt. Elke vernieuwende kunstenaar heeft bovendien af en toe het verlangen om de communicatie met zijn publiek op te schorten. Het is de taak van de dramaturg om op voorzichtige wijze tussen te komen om enerzijds die stilte te respecteren en anderzijds te helpen ze te doorbreken. Het is ook zijn taak het publiek te helpen bij het ontwikkelen van een bereidheid om bepaalde codes te aanvaarden of om mét de theatermakers op zoek te gaan naar nieuwe codes.

10.

In dit licht en vooral in dat van de steeds veranderende maatschappelijke context, lijkt de nood aan uitspraken binnen een 'grote dramaturgie' urgenter te worden. Als levende, zich in het hier en nu voltrekkende kunst, als discipline die zich rechtstreeks tot zijn toeschouwers als denkende individuen kan richten, kan het theater een band ontwikkelen met de politieke actualiteit, met een kritische reflectie op de werkelijkheid. Naast de maatschappelijke realiteit moet ook de eigen realiteit van de podiumsector zelf tot onderwerp worden van de

kritische praktijk. Vandaag schrijft de podiumsector zich meer en meer in in een commercieel consumptief kader, waarin imagebuilding, promotie enz. meer doorwegen dan het artistiek project, dan de eerlijke intenties of de politieke stem van de makers. Bijna alle berichten die wij vandaag vanuit theaters ontvangen zijn promotionele, zichzelf legitimerende berichten; geschriften waarin een grondige dramaturgische reflectie tot uitdrukking worden gebracht verdwijnen meer en meer van het toneel.

Meer dan ooit is er nood aan kritische reflexie die het werk van artiesten vandaag duidt in zijn maatschappelijke en zijn culturele context; meer dan ooit heeft de wereld behoefte aan nuancering van standpunten, aan bewustmaking m.b.t. de bestaande paradoxen en tegenstellingen, aan een andere kijk op de werkelijkheid. Kunstenaars kunnen ons helpen de wereld te lezen, zijn complexiteit te ontcijferen. Een van de middelen die hen daarbij ter beschikking staan is gebruik te maken van de dramaturgie in alle verschillende vormen die deze kan aannemen.